

укладання угод про визнання винуватості, то чи буде успішно розвиватися даний інститут в Україні? Досвід держав з романо-німецької правової системи, не є готовим зразком для запозичення. Слід враховувати, що механічне впровадження класичного інституту угоди про визнання вини, без урахування національних особливостей не може бути виправданим.

Полянська Валентина Іванівна
студентка магістратури юридичного факультету ННІ права та безпеки
Дніпропетровського державного університету
внутрішніх справ
Науковий керівник: Гаркуша А.Г., викладач

СУТНІСТЬ ТА ПРОБЛЕМНІ МОМЕНТИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ НА ПІДСТАВІ УГОД

Економічна та політична ситуація в Україні на сьогодні характеризується економічною, політичною, соціальною нестабільністю, тому держава недостатньо уваги приділяє питанням ефективності процесу законотворення. Прийнято новий Кримінально-процесуальний кодекс України (далі – КПК України), який відповідає розвитку сучасних правовідносин та покликаний усунути існуючі колізії у кримінально-процесуальній сфері.

КПК України введено ряд нових інститутів, які вперше впроваджено в рамках кримінально-процесуальних правовідносин у нашій державі. Одним з найбільш суперечливих нововведень є можливість укладання угоди про примирення між потерпілим та підозрюваним чи обвинуваченим; угоди між прокурором та підозрюваним чи обвинуваченим про визнання винуватості, які регулюються в главі 35 КПК «Кримінальне провадження на підставі угод», ст. 468-476.

Перші програми примирення жертви і правопорушника з'явилися наприкінці 70-х рр. у США та на початку 80-х рр. в Європі. Першою з європейських країн, яка ініціювала таку програму, стала Великобританія під впливом прикладу США та Канади. На даний час програми примирення успішно діють в Норвегії, Фінляндії, Великобританії, Австрії, Німеччині, Франції та закріплені на рівні національного законодавства. Так, в одному із англійських регіонів на медіацію направляють щорічно 1500 справ. За результатами опитування 76% жертв та 92% правопорушників були задоволені медіацією. В Шотландії прокурори можуть займатися справою лише тоді, коли медіація вже закінчена [2].

Історія української юриспруденції, в тому числі радянського періоду, не знає можливості договірних відносин у межах кримінального процесу. Навіть існувала думка, що такого роду договори повинні визнаватися недійсними, оскільки спрямовані на обхід закону [6]. Потрібно визначити, що поняття «примирення» вживається у Кримінально-процесуальному кодексі 1960 року тільки тоді, коли мова йде про закриття кримінальної справи у зв'язку з дійовим каяттям, з примиренням обвинуваченого, підсудного з потерпілим, із застосуванням примусових заходів виховного характеру, з передачею особи на поруки або із закінченням строків давності та про порядок звільнення від кримінальної

відповідальності у зв'язку з примиренням обвинуваченого, підсудного з потерпілим [5].

Детальніше розглянемо сутність та особливості укладання угоди про примирення між потерпілим та підозрюваним. Дана угода може бути укладена на досудовому розслідуванні, тому що такий суб'єкт кримінального провадження, як підозрюваний, існує тільки на цій стадії. Згідно зі ст. 42 КПК України підозрюваним є особа, якій у порядку, передбаченому статтями 276-279 цього кодексу, повідомлено про підозру, або особа, яка затримана за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення. Відповідно до ст.474 КПК України якщо угоди досягнуто під час досудового розслідування, обвинувальний акт з підписаною сторонами угодою невідкладно надсилається до суду. Прокурор має право відкласти направлення до суду обвинувального акта з підписаною сторонами угодою до отримання висновку експерта або завершення проведених інших слідчих дій, необхідних для збирання та фіксації доказів, які можуть бути втрачені зі спливом часу, або які неможливо буде провести пізніше без істотної шкоди для їх результату у разі відмови в затвердженні угоди [4].

Отже, аналізуючи вказані статті можна сказати, що законодавець дає можливість потерпілому та підозрюваному мирно вирішити справу шляхом укладання угоди. Підозрюваний може сам вирішувати укласти угоду чи ні. Але з іншої сторони, законодавець надає пріоритет рішенню прокурора, щодо направлення обвинувального акта.

Важливим моментом укладення угоди про примирення між потерпілим на підозрюваним є зміст самої угоди. Згідно ст. 471 КПК України в угоді про примирення зазначаються її сторони, формулювання підозри чи обвинувачення та його правова кваліфікація із зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність, істотні для відповідного кримінального провадження обставини, розмір шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, строк її відшкодування чи перелік дій, не пов'язаних з відшкодуванням шкоди, які підозрюваний чи обвинувачений зобов'язані вчинити на користь потерпілого, строк їх вчинення, узгоджене покарання та згода сторін на його призначення або на призначення покарання та звільнення від його відбування з випробуванням, наслідки укладення та затвердження угоди, передбачені статтею 473 цього Кодексу, наслідки невиконання угоди[4].

Особливість договору про примирення у кримінальному процесі полягає в тому, що його укладення залежить не тільки від вирішення питань щодо порядку та умов відновлення майнової сфери потерпілого, а й від задоволення його моральних потреб (набуття відчуття безпеки, розкаяння підозрюваного (обвинуваченого, підсудного), зникнення міжособистісного конфлікту та інше). Хоча, як зазначає Л. В. Головка, поняття "мирової угоди" в рамках інституту примирення в кримінальному процесі відображає "компроміс в майновій сфері" [1, с.484].

Вважаємо, що узгоджене покарання та згода сторін на його призначення не відповідає презумпції невинуватості, оскільки, щоб називати особу винною потрібно довести її вину в законному порядку і встановити обвинувальним вироком суду. Конституція України, а саме ч.1 ст. 62 закріплює презумпцію невинуватості, тобто особа вважається невинуватою у вчиненні злочину і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду[3].

Отже, введення кримінального провадження на підставі угод має свої позитивні та негативні моменти. Позитивним є те, що законодавець встановлює можливість суб'єктам кримінального провадження мировим шляхом вирішити справу, підозрюваному чи обвинуваченому визнати свою винуватість у вчиненні

кримінального правопорушення. Але існують певні проблеми, пов'язані з порушенням деяких положень, встановлених Конституцією України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Головки Л. В. Альтернативы уголовному преследованию в современном праве. – СПб., 2002. – 544
2. Замніус В., Ковриженко Д., Землянська В. Передумови впровадження процедури медіації в Україні // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.parlament.org.ua>
3. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР// Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141
4. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VII// Відомості Верховної Ради України // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>
5. Кримінально-процесуальний кодекс України від 28.12.60 (1001-05)// Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1961, №2, ст.15
6. Микитин Ю. Договір про примирення у кримінальному процесі// [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://ucscg.org.ua>

Давидюк Денис Анатолійович
ад'юнкт кафедри кримінального процесу
Дніпропетровського державного університету
внутрішніх справ
Науковий керівник: Примаченко В.Ф.
Кандидат юридичних наук, доцент

ОКРЕМІ ПРОБЛЕМИ НАЗВИ СЛІДЧИЙ ЕКСПЕРИМЕНТ

Слідчий експеримент, як це видно зі ст.240 нового КПК України, поєднує в собі відтворення і дослідження двох моделей: моделі обстановки, в якій виконувалась подія, і моделі дії, яке за припущенням, могла бути скоєна. Обидві моделі відтворюються на основі даних, наявних у справі.

Специфіка слідчого експерименту виявляється в його цілях. Як видно зі ст. 240 нового КПК України метою слідчого експерименту закон вважає перевірку та уточнення даних, що мають значення для кримінальної справи. Зауважимо, що така мета не специфічна для слідчого експерименту, тому вона більш притаманна очній ставці, пред'явленні для впізнання, перевірки показань на місці та призначенням експертизи. Навряд чи правильні і зустрічаються в літературі судження про те, що метою слідчого експерименту є отримання нових доказів, бо ця мета притаманна всім слідчим діям.

З урахуванням вищевказаного можна визначити слідчий експеримент як дію, спрямовану на перевірку наявних доказів і заснованих на них версій і складається в проведенні відповідно до передбаченої законом процедури спеціальних дослідів в умовах, що збігаються з умовами досліджуваної події, з метою виявлення можливості або неможливості сприйняття особою якихось фактів, вчинення ним певних дій, існування тих чи інших подій.¹⁴

Аналіз слідчої практики слідчого експерименту (відтворення обстановки і обставин події) свідчить, що дана слідча дія проводиться досить рідко (можливо через труднощі їй організації) і складний характер слідчого експерименту досить часто спрощується і зводиться до одного зі складових його елементів - відтворення зовнішньої обстановки діяння, без проведення дослідів. У таких випадках особа (зазвичай підозрюваний) лише демонструє свої дії: показує, в якій

¹⁴ Следственные действия. Основания, процессуальный порядок и доказательственное значение / Шейфер С.А. - Самара: Самарский университет, 2004. С. 148.